

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA**

**DĖL VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2017
M. KOVO 1 D. NUTARIMO NR. 149 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR
STUDIJŲ ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PAKEITIMO“ PROJEKTO (toliau – Projektas)**

TAP-22-2182(2); TAIS NR. 22-13302(3)

2022-12-21 Nr. NV-3734

Vilnius

Projekto rengėjas – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – ŠMSM).

Projekto tikslai:

- patvirtinti Trumposios pakopos ir koleginių studijų programų vykdymo universitete tvarkos aprašą;
- patvirtinti Valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo tvarkos aprašą;
- įgalinti švietimo, mokslo ir sporto ministrą patvirtinti tvarkos aprašą dėl mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimo, valstybės biudžeto skatinamojo finansavimo už studijų veiklos pasiekimus lėšų paskirstymo mokslo ir studijų institucijoms, duomenų, kurių reikia siekiant atlikti studijų veiklos pasiekimų vertinimus, teikimo ir juo vadovaujantis skirti valstybės biudžeto skatinamojo finansavimo už studijų veiklos pasiekimus lėšas mokslo ir studijų institucijoms, nustatyti mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimo kriterijų svorio koeficientus (toliau – Skatinimo už studijų rezultatus aprašas).

Dabartinė situacija:

2022 m. birželio 30 d. buvo priimtas Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 4, 10, 11, 15, 27, 28, 35, 38, 39, 48, 52, 53, 56, 58, 60, 65, 66, 67, 69, 71, 72, 72¹, 73, 75³, 77, 85 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 64¹ straipsniu įstatymas Nr. XIV-1257 (toliau – Įstatymas), kuriame nustatyta, kad: - Vyriausybė nustato studijų kryptis (krypčių grupes), tvarką ir sąlygas, kurioms esant universitetai gali vykdyti trumposios, pirmosios ir antrosios pakopų koleginių studijų programas; - valstybinės aukštosios mokyklos turi teisę kreiptis į Vyriausybę su prašymu inicijuoti valstybinės aukštosios mokyklos reorganizavimo procedūrą Vyriausybės nustatyta tvarka; valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimą Vyriausybės nustatyta tvarka rengia ir įgyvendina savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija, bendradarbiaudama su valstybinėmis aukštosiomis mokyklomis.

Nuostatos dėl valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo buvo keičiamos įgyvendinant 2018 m. birželio 29 d. Konstitucinio Teismo nutarimą Nr. KT15-N10/2018, kad Mokslo ir studijų įstatymo 38 ir 39 straipsnių, reglamentuojančių valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimą ir likvidavimą, nuostatos ta apimtimi, kiek tai susiję su aukštosios mokyklos tarybos funkcija teikti teisės aktų projektus tiesiogiai Seimui, prieštarauja Konstitucijos 68 straipsniui, pagal kurį aukštoji mokykla nėra įstatymų ir kitų Seimo teisės aktų priėmimo iniciatyvos teisės subjektas, o valstybinės aukštosios mokyklos reorganizavimą reglamentuojančios nuostatos yra neišsamios, todėl sukuria prielaidas Vyriausybės ir Seimo priimamų sprendimų konstitucingumo kvestionavimui. Keičiant šias nuostatas buvo atsižvelgta ir į Mokslo ir studijų įstatymo nepakankamo teisinio reglamentavimo trūkumus, išryškėjusius praktiškai 2017–2020 m. vykdant valstybinių universitetų tinklo optimizavimo priemones.

Šios įstatymo nuostatos įsigalios 2023 m. sausio 1 d.

2021 m. lapkričio 18 d. priimto Mokslo ir studijų įstatymo Nr. XI-242 46, 59, 74, 75, 75¹, 75², 75³, 76, 77, 82, 83 straipsnių pakeitimo, 9 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 76¹, 76², 83¹ straipsniais įstatymo Nr. XIV-654 (toliau – Įstatymas Nr. XIV-654) nuostatos nustato, kad Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turi patvirtinti tvarkos aprašus dėl:

1) valstybės biudžeto skatinamojo finansavimo už studijų veiklos pasiekimus lėšų paskirstymo mokslo ir studijų institucijoms pagal kiekvienais metais atliekamo mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimo rezultatus;

2) mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimo kriterijų svorio koeficientų nustatymo;

3) duomenų, kurių reikia siekiant atlikti mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimą, teikimo;

4) Studijų kokybės vertinimo centro atliekamo studijų veiklos pasiekimų vertinimo.

Įstatymas Nr. XIV-654 nustato, jog mokslo ir studijų institucijų studijų veiklos pasiekimų vertinimas bus atliekamas pagal šiuos kriterijus:

1) studijų rezultatyvumas;

2) studijų tarptautiškumas;

3) studentų įdarbinimas į mokslo, meno ir studijų veiklas;

4) absolventų karjeros sėkmingumas;

5) studijų prieinamumas;

6) mokslo ir studijų institucijų lėšos, gautos iš ūkio subjektų, nevyriausybinių organizacijų ir fizinių asmenų už užsakymus studijoms ir pagal paramos sutartis studijų veiklai vykdyti.

2022 m. gruodžio 8 d. Seimo posėdyje buvo priimtas Įstatymo Nr. XIV-654 9 ir 16 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kuriame numatytas aukščiau nurodytų nuostatų įsigaliojimas 2023 m. sausio 1 d. Taip pat buvo nustatyta, jog valstybės biudžeto skatinamasis finansavimas mokslo ir studijų institucijoms už studijų veiklos pasiekimus pirmą kartą bus skiriamas 2024 metams pagal 2022–2023 studijų metų rezultatus.

Projekto esmė.

Siūloma patvirtinti Trumposios pakopos ir koleginių studijų programų vykdymo universitete tvarkos aprašą (toliau – Aprašas Nr. 1), nustatant, kad universitetai gali vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos, koleginių studijų programas:

- kai valstybinė kolegija yra reorganizuojama jungimo būdu prijungiant ją prie valstybinio universiteto;

- kai ministerijos pagal savo kompetenciją nustato, kad yra tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos, koleginių studijų programų poreikis, tačiau nėra kolegijos, vykdančios ar galinčios pradėti vykdyti tos studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos, koleginių studijų programas.

Nustatomi kriterijai, kuriuos turi atitikti universitetas, aprašomos sprendimo priėmimo procedūros, kai iniciatyvą teikia ŠMSM arba kai ŠMSM tokį siūlymą pateikia universitetas. Abiem atvejais ŠMSM savo siūlymą Vyriausybei teiks gavusi ekspertinių institucijų (Studijų kokybės vertinimo centro ir Lietuvos mokslo tarybos) išvadas dėl tikslingumo ir galimybės universitetui pradėti vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) studijų programas.

Galutinį sprendimą dėl galimybės pradėti universitetui vykdyti tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) studijų programas priims Seimas, patvirtindamas universiteto statuto pakeitimą, kuriame bus numatoma, jog universitete gali būti vykdomos Vyriausybės nustatytos studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios, pirmosios, antrosios pakopų koleginių studijų programos.

Aprašu Nr. 1 bus sudarytos teisinės prielaidos itin specializuotas (pvz., kurioms reikalinga brangi infrastruktūra, stiprus mokslinis (praktinis) potencialas, tačiau ji/jis išskaidytas, o studijuojančiųjų skaičius, palyginus su kitų krypčių studentų skaičiais, nedidelis) kolegines/trumposios pakopos studijas vykdyti universitete, sutelkus kolegijos praktinio rengimo ir universiteto mokslinį potencialą. Universitetui tokią teisę suteiks Vyriausybė, atsižvelgusi į jau atliktų išorinių studijų/mokslinių tyrimų/eksperimentinės plėtros/meno veiklos vertinimų rezultatus ir rengiamų specialistų pagal vykdomos arba ketinamos vykdyti studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) studijų programas atitiktį specialistų poreikiui darbo rinkoje ir valstybės ūkinės/socialinės/kultūrinės plėtros poreikių ir ateities perspektyvas.

Universiteto tam tikros studijų krypties (krypčių, krypčių grupės) trumposios pakopos, pirmosios, antrosios pakopų koleginių studijų vertinimą ir kasmetinę krypties studijų stebėseną atliks Studijų kokybės vertinimo centras, vadovaudamasis švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-835 „Dėl studijų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo, vertinamųjų sričių ir rodiklių patvirtinimo“.

Siūloma patvirtinti Valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo tvarkos aprašą (toliau – Aprašas Nr. 2), nustatant valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo procedūras, dokumentų rengimo, nagrinėjimo, sprendimų priėmimo tvarką, sudarant galimybes Vyriausybei ir Seimui efektyviai realizuoti savo, kaip valstybės institucijų, privalančių užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą, teises, sprendžiant aukštųjų mokyklų reorganizavimo klausimus bei suteikiant daugiau teisinio aiškumo aukštosios mokykloms dėl reorganizavimo inicijavimo bei reorganizavimo procedūrų įgyvendinimo. Numatoma, jog reorganizavimo dokumentus rengs aukštosios mokyklos, šių dokumentų svarstymą ir pateikimą Vyriausybei bei Seimui įgyvendins ŠMSM.

Aprašo Nr. 2 įgyvendinimas nesusijęs su konkrečių stebėsenos rodiklių įgyvendinimu, todėl rodiklių stebėseną nenumatoma ir neplanuojama atlikti.

Siekiant teisėkūros ekonomiškumo, efektyvumo principų įgyvendinimo, įvertinus planuojamo parengti teisės akto turinį, apimtį ir galimą poreikį tikslinti jo nuostatas sprendžiant įgyvendinimo metu kylančias problemas, Projektu siūloma įgalinti švietimo, mokslo ir sporto ministrą patvirtinti Skatinimo už studijų rezultatus aprašą.

Projektas, išskyrus įgaliojimą švietimo, mokslo ir sporto ministrui patvirtinti Skatinimo už studijų rezultatus aprašą, įsigaliojė 2023 m. sausio 1 d.

Projekto nuostatomis įgyvendinti 2023–2024 m. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis (20 mln. Eur) numatoma finansuoti projektus, kurie apims kolegijų tinklo ir veiklos pertvarką: esamų studijų programų konsolidavimą, pagrindinių administracinių bei mokslo ir studijų funkcijų ir procesų integravimą ir optimizavimą, naudojamos infrastruktūros optimizavimą.

Istatyme Nr. XIV-654 numatyta, kad pagal studijų veiklos pasiekimų vertinimo suminius įverčius visoms mokslo ir studijų institucijoms 2024 metais bus skiriama 5 procentai, 2025 metais – 10 procentų, 2026 ir vėlesniais metais – 20 procentų valstybės biudžeto lėšų, apskaičiuotų nuo praėjusių metų valstybės biudžete patvirtintų asignavimų, skirtų studijų baziniam finansavimui. Papildomų lėšų poreikis preliminariais skaičiavimais 2024 metais – 11,2 mln. Eur, 2025 metais – 24,3 mln. Eur, 2026 ir vėlesniais metais – 50,7 mln. Eur. Šios papildomos lėšos turės būti numatytos ŠMSM asignavimuose tvirtinant valstybės biudžetą 2024 ir vėlesniais metais.

Nauda. Bus sukurtos teisinės prielaidos pokyčiams, kurie įgalintų mokslo ir studijų pažangą: bus sustiprintas studijų ir mokslo (meno) vieningumas; galimybė siekti geresnės studijų kokybės ir geresnių mokslinių tyrimų/eksperimentinės plėtros/meno veiklos rezultatų; užtikrintas racionalus valstybės asignavimų panaudojimas; užtikrinta galimybė Vyriausybei ir Seimui efektyviai realizuoti savo, kaip valstybės institucijų, privalančių užtikrinti aukštojo mokslo sistemos veiksmingumą, teises, sprendžiant aukštųjų mokyklų reorganizavimo klausimus; suteikta daugiau teisinio aiškumo aukštosios mokykloms dėl reorganizavimo inicijavimo bei reorganizavimo procedūrų įgyvendinimo.

Atitiktis Vyriausybės programai. Įgyvendinamos Vyriausybės programos projekto „Modernus, efektyvus ir į misiją orientuotas aukštojo mokslo valdymas“ nuostatos, kurio viena iš iniciatyvų yra aukštųjų mokyklų finansavimo susiejimas su jų veiklos kokybės rodikliais; susijęs su Vyriausybės programos projekto „Aukščiausios kokybės, tarptautiškos ir prieinamos studijos“ nuostatomis.

Derinimas. Projekto dalis (projektas, kuriuo numatoma reglamentuoti valstybės biudžeto skatinamojo finansavimo už studijų veiklos pasiekimus tvarką (TAIS Nr. 22-13302(2)) svarstytas 2022 m. gruodžio 20 d. tarpinstituciniame pasitarime, kita projekto dalis (projektas, kuriuo numatoma reglamentuoti valstybinių aukštųjų mokyklų reorganizavimo tvarką bei trumposios pakopos ir koleginių studijų programų vykdymo universitete tvarką (TAIS Nr. 22-13399(3)) pakartotinai svarstytas 2022 m. gruodžio 20 d. tarpinstituciniame pasitarime. Nutarta apjungti projektus ir svarstyti Projektą Vyriausybės posėdyje.

Dalykinio vertinimo išvada. Siūlome Projektą svarstyti Vyriausybės posėdžio A dalyje.

tel. +370 668 42783, el. p. kristina.miliauskaite@lrv.lt